

د کابل ښار معماري

بي بي مهر و

ليکوال: ډاکټر معمار حشمت الله اتمر

پېڅليک: تله ۱۴۰۴ لېږدي

Ketabton.com

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

ليکي پوهه:

سرليک: د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

ليکوال: ډاکټر مهندس حشمت الله و، اتمر ،،

اېډيټور:

د پڅښتنی ډيزان: ډاکټر مهندس حشمت الله و، اتمر ،،

خپرنډوی:

چاپشمېر: ۵۰

چاپ نېټه: میاشت - تله / کال ۱۴۰۴

واټس اپ: +۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸

برېښنالیک: atmar_hashmatullah@yahoo.com

د چاپ حقوق له لیکوال او خپرنډوی سره خوندي دي، بی اخځ

ښوونې ترې د گټې اخیستنې اجازه نه شته.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

لړليک

چوپړی

سرليک

- ۱.....پڅښتنی.
- ۲.....د بي بي مهرو سپين ږيرو سره د غونډې انځور.....
- ۳.....بسم الله الرحمن الرحيم
- ۴.....ليکي پوهه:
- ۵.....لړليک
- ۷.....تران (پيل، شروع، بريد).....
- ۹.....د يادښتونو له پاره:
- ۱۰.....لنډيزه:
- ۱۱.....د بي بي مهرو کلي لنډه پېژندنه:
- ۱۵.....بی بی مهرو د سیمې گذرونه (منطقي):
- ۱۷.....د بي بي مهرو سیمې خير خواه (مهربانه) خلک:
- ۱۹.....د بي بي مهرو (لوی) جامع جوماتونه:
- ۲۱.....د بي بي مهرو کوشني جوماتونه:
- ۲۱.....د بي بي مهرو ښوونځي:
- ۲۱.....د بي بي مهرو ديني مدرسي:
- ۲۳.....د بي بي مهرو زيارتونه:
- ۲۷.....د بي بي مهرو جنازه ځای:
- ۲۷.....د بي بي مهرو حمام:
- ۳۲.....د بي بي مهرو کاروانسرای:

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

-
- د بي بي مهرو کافي گاني (رستورانگونه): ۳۲
- د بي بي مهرو بازارونه: ۳۳
- د بي بي مهرو د اوبو ژرنده: ۳۴
- د بي بي مهرو هديره: ۳۴
- د بي بي مهرو تفريحي پارک: ۳۴
- د بي بي مهرو په نوم د دې سيمي او غونډۍ د نومولو لاملونه: ۳۵
- لومړۍ روايت: ۳۷
- دوهم روايت: ۴۰
- د بي بي مهرو په اړه ولسي (فکلور) کيسه: ۴۱
- د څيرني مرحلي انځورونه (انځورونه خبرې کوي) ۶۲
- بي بي مهرو معماري (آرکيټيکچر): ۷۶
- پايله: ۱۴۰
- وړانديزه طرحه د بي بي مهرو مقبرې د پاره: ۱۴۱
- د چاپ شويو کتابونو لېست ۱۴۱
- د کار لاندې کتابونو لېست ۱۴۶
- د امکان او وخت په صورت کې ۱۴۷
- د پڅښتنې څټ ۱۴۸

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....
تران (پیل، شروع، برید)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ إِجْلَالًا
لِقُدْرَتِهِ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خُضُوعًا لِعِزَّتِهِ، وَصَلَّى
اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ .

بي پايه ستاينه او بي حده مننه، د هغه سپېڅلي ذات نه چي د
وجود ماني او کاینات يي د انساني وجود د تکامل او د انسان له پاره
د خپل سپېڅلي ذات او عبادت د حقيقت له پېژندلو پرته جوړ کړل.
هغه د ذات پوهه، عالي، لوړ او ښکلي نومونه دي، او کائناتو
د پيدايښت يوه حتمي لامل دی.

عظمت، د ټولي نړۍ موجوديت، د ناڅاپه څخه راوتل، حق
د رسيدو جوهر په يوه والي کي د اعتراف، تباهي او بي وسي يوه له
لوړو وسيلو څخه دی.

گرانو لوستونکو!

دا ځل مي و غوښتل د کابل ښار يوې ځنډې د معمارۍ په هکله چي
تر ۳۰۰ کلونو ډېر تاريخ لري او د بي بي مهرو په نوم يادېږي، د
خپلو کتابونو مينوالو او لوستونکو سره گډ (شريکه) کړم.
زما د کتابونو مېنه وال يوازي معماران او انجينران نه دي،
او نه بايد اوسي، نوځکه غواړم ورځ په ورځ د خپلو ليکونو کي
توپير راوړم چي د هرې څانگي مېنه وال په کي ډېر شي، دا کار به
ما دېته اړ کړي چي ليکنې مي توپير و لري او هم به مي مينه وال
ډېر شي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

پاکه ربه!

زموږ له پاره خپله لاره بي ستونزې کړه، تر څو موږ له تا پرته بل څوک و نه وینو او نه يې پېژنو.
زموږ سره مرسته و کړه تر څو مو په وجود کې د غرور نڅښه پاتې نه شي او د اسلام د دين له سپيڅلو بنده گانو څخه مو و بولي.

مننه:

د يادونې وړ بولم چې د دې کتاب په ليکنه کې زما سره د سيمې مشرانو او خاصاً محترم سيد اسحق مودودي، د بي بي مهرو د ځوانانو شورا ريس د معلوماتو راټولولو او انځورونو اخيستلو د اجازې په برخه کې مرسته کړې ده، د خداى (ج) نه هغوى ته د ښې روغتيا او اوږد عمر غوښتنه کوم.

- د نظر ټولو خاوندانو او هغه څوک چې دا کتاب لولي په ډېر درنښت هېله کېږي چې، خپلې غوښتنې او وړانديزونه د دې کتاب د بيا کتنې له پاره، زما سره شريکه کړي.

Whatsapp: ۰۰۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸

په درنښت
ډاکټر معمار حشمت الله اتمر

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د یادښتونو له پاره:

..... ۱-

..... ۲-

..... ۳-

..... ۴-

..... ۵-

..... ۶-

..... ۷-

..... ۸-

..... ۹-

..... ۱۰-

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

لنډيزه:

افغانستان د اسيا د وچي په زړه کي پروت دی، يوه غرنی او بډايه هېواد دی چې د منځنۍ اسيا او منځني ختيځ د هېوادونو ترمنځ شتون لري.

د افغانستان په وچه کي راگير هيواد له پاره، چې لوړ او جگ غرونه، پراخي ښکلي غونډۍ، شني درې او ډير بېلا بېل جگوالی، ټيټوالی (ريلف)، لکه لوړې او ټيټې ځمکې لري، چې د دې ځمکې د پېژندلو او له نورو آسيایي هيوادونو څخه د توپير له پاره اساسي حقيقت دی .

همدا راز دا هېواد د کرنې له پاره ښه خاوره لري او مالدارۍ ته هم چمتو دی.

کابل ښار د بحر له سطحې څخه ۱۸۰۰ متره لوړ دی، په انځور کي ليدل شوی غر د پغمان غر دی چې ۴۷۰۰ متره لوړوالی لري.

کابل ولايت په شمال لوېديځ کي له پروان، په شمال ختيځ کي له کاپيسا، په ختيځ کي له لغمان، په سوېل ختيځ کي له ننگرهار، په سوېل کي له لوگر او په سوېل لوېديځ کي له میدان وردگو ولايت سره ګډه پوله لري.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو کلي لنډه پېژندنه:

د (بي بي مهرو) سيمه د کابل ښار په مرکز، د وزير محمد اکبر خان او د خواجه رواش هوايي ډگر ته څېرمه شتون (موقعيت) لري.

د بي بي مهرو د سيمي انځور

د بي بي مهرو له سيمې څخه اوایي (فضايي) انځور

د بي بي مهرو له سيمې څخه اوایي (فضايي) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پورتنۍ نقشې په پام کې نيولو سره، بي بي مهرو سيمه، له شمال څخه د خواجه رواش هوايي ډگر، د لويديځ نه موسی کلا او وزير آباد، له سويل څخه د وزير محمد اکبر خان سيمي، غونډۍ، او څلور سويز سردار محمد داود خان روغتون او له ختيځ څخه دريم او څلورم مکرويانو پورې غزېدلې ده.

دا سيمه د بي بي مهرو په نوم مشهوره ده، د بي بي مهرو غونډۍ اوس هم د سيمي او کابليانو يوه ځانگړی تفريحي ځای دی، چې البته (هله) د ليدو، کتو، آيس کريم خوړو او کاغذي پتنگ الوړولو (جگولو) په څېر فعاليتونو څخه خوند اخيستلی شى.

د کابل ښار د بي بي مهرو غونډۍ پر سر د کاغذي پتنگ لوبې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د کابل ښار د بي بي مهرو غونډۍ پر سر د کاغذي پتنگ لوبې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بی بی مهرو د سیمې گذرونه (منطقي):

چارنله، نو آباد، پوستین دوزان، قصابان، میدانی، بلوچان، جمهوریت، حاجی قاسم، میر صاحب، قلعه خواجه، نوآباد قلعه خواجه، قلعه خیاط، قلعه وکیل، قلعه چمن، قلعه خاطر، نوآباد قلعه خاطر، ناصری، جوی آسیا، او بلاک های هوایی په دې سیمې پورې اړه لري.

د بي بي مهرو سیمه ۱۲ ملکونه (ملکان، مشران) لري، چې د شورا مشر يي حاجي صاحب عبدالحمید خان چې په خان جرمن مشهور دی، د شورا مشري کوي.

بي بي مهرو شاوخوا ۳۰۰۰ (درې زره کورونه) او ۲۴ زره وگړي لري، چې ۷۰ سلنه اوسېدونکي يي د سیمې اصلي اوسېدونکي او ۳۰ سلنه اوسېدونکي يي کرایه ورکونکي کسان (خلک) دي.

د بي بي مهرو اوسني اوسېدونکي د بېلا بېلو تېرونو څخه دي لکه:

تاجک، پښتانه او بلوڅ.

د دې کلي د تاریخ هغه سپین ریري چې ډېرو يي د افغان - انگریزانو په درېیمه جگړه کې برخه اخیستې او په مېړانه يي جگړه کړې، نومونه يي په لاندې ډول دي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

سید افضل د سید اصغر زوی، سید اکرم او سید داود آغا (گذر
قلعه خواجه) حاجی پادوان مشهور په حاجی پادو، منصور خان،
حاجی غلام صدیق او حاجی باز محمد.

کلانتر شاه گل (د قلعه چمن گذر نه) پخوانی وکیل

علاقه دار میرزا محمد خان (د حاجی قاسم گذر نه)

وکیل محمد آصف خان بلوچ (د قلعه چمن گذر نه)

حاجی ولی محمد خان (د قلعه وکیل گذر نه)

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو سيمې خیر خواه (مهربانه) خلک:

محبوب خان بلوچ چې مهم خدمتونه يې د بلوچ د گذر جامع جومات ته کړي دي .

چې د ډاکټر صاحب ياسين ضياء او پښتون يار په مالي مرسته او همکارۍ جوړ شوی دی.

همداراز باغبان باشی درمحمد، صبر چجو، ملک خوشدل، ملک کریم په دې شعار سره چې (سړی باید خالي لاس کور ته ولاړ نه شي)، ښاغلی علي محمد خان، جان محمد خان، خلیفه جلال د دې سيمې د مشهورو معمارانو له جملې څخه وو.

هغه وخت چې د نوي ښار او وزیر محمد اکبر خان د سيمې ودانۍ جوړونې کې يې پراخه برخه اخيستي وه، د بلوچانو دگذر څخه ول.

کاکا محسن، عبدالخالق، محمد انور، محمد صفر، حاجی يحيی، کفتان صالح (د جمهوريت گذر نه)

حاجی محمد عمر خان کلانتر، سلام الدين، هاشم قصاب، نادرختگر (گلکار)، حاجی گلبدین، سخیداد دکاندار، (د پوستين دوزانو گذر نه) حاجی محمد خان، حاجی تاج محمد، حاجی نور محمد، مدیر اکبر قصاب، صوفی محمد سلیمان، ملا سکندر، ملا ضیالحق، محمد علم خان، محمد اعظم خان، خدا بخش، احوالدار محمد بخش، رمضان قفل ساز، حاجی فضل احمد، محمد هاشم خباز، محمد هاشم نجار، احمد گلکار، عبدالغفار گلکار، لالا گل رنگمال، سيد محمد عارف رنگمال، حاجی منصور مشهور په منصور سماوارچی، حاجی تاج محمد او حاجی نورمحمد چرم کاران ، حاجی

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

محمد محسن گاديوان، محمد قاسم گاديوان، کاکا بسم الله گاديوان (د حاجی قاسم گذر نه)

حاجی ذبيح مومندره یی او هوایي کپتان معراج د قلعه خواجه څخه یاد کړو.

همدارنگه د بي بي مهرو خلک ديني، سوله خوښونکي، ازادي غوښتونکي، میلمه پاله، د علم او فرهنگ خلک دي. د بي بي مهرو مشهورو کسانو لکه:

پهلوان عزيز مشهور په شخ، شیرين افغان د حاجی قاسم گذر نه، یارجان بلوچ، حاجی صبور د میرانو گذر نه، احمد جان د ظاهر شاه د دربار بزرګر، قاسم خان - د ظاهر شاه یاور، عبدالرحيم زرګر او محمد امين زرګر د حاجی قاسم د گذر نه، حاجی عبدالحمید او اکبر د ظاهر شاه تحویلدار د قلعه خاطر گذر نه یادوی شو.

په بي بي مهرو کې هم لکه د کابل د نورو سیمو په څېر کاکه ګان وو، چې د محسن نوم یادولای شو، کوم چې د محسن ګنګس په نوم مشهور و.

هغه به له ظالم څخه د مظلوم د حق اخیستلو هڅه کوله او د غریبي طبقې ملاتړی به یې کوه.

همدارنگه د سیمې خلکو شوروي د پخواني ایتلاف د اشغالګرو ځواکونو پر وړاندې په جهاد کې برخه واخیسته، چې د همدې دورې د مجاهدينو له جملې څخه استاد حمدالله چې په استاد اکبر مشهور و، قومندانان عبدالله، عظیم الله، عزيز مشهور په شفيع، سيد مير، احمد شاه، لطيف، مدير عبدالصمد، مدير هاتف، نصرت مدير او د اجمير قومندان نومونه اخستلی شو.

په بي بي مهرو کې تر ۲۰ ډېر کوچني او لوی جوماتونه شتون لري.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو (لوی) جامع جوماتونه:

اوس اباد (نو آباد) سيد نيك محمد خان، خالد ابن وليد، ميداني، بلوچان، جمهوريت، حاجي قاسم، (مير باز خان، د مير بابا خان زوی او د حاجي قاسم لمسی/ محمد يعقوب د حاجي قاسم لمسی دی، چې د ۱۱۵ کلنۍ په عمر وفات شوی دی.

کله چې مير باز خان جومات جوړ کړ، له دې وړاندې په دې او لري واټن کې جومات نه و، د دې کلي خلکو په هغه ځای کې لمونځ کاوه، چې تر دوو غونډيو لاندې سوری و، چې په اوس مهال کې د هغه ځای د پاسه د جنازې ځای دی.

د مير صاحب قلعه خواجه جومات، قلعه وکیل جومات، قلعه چمن جومات، هوايي بلاکونو جومات (دوي ودانۍ) او د قلعه خاطر جومات (دوي ودانۍ)

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بي بي مهرو د قلعه خواجه جامع جومات نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو کوشني جوماتونه:

نوآباد، اتفاق، پنجشيريان، محمود طرزی او د قلعه خاطر نو
آباد جومات.

د بي بي مهرو ښوونځي:

په بي بي مهرو کې درې ښوونځي شتون لري چې په لاندې ډول ترې
يادونه کولای شو.

۱. بي بي مهرو د الکانو (ذکورو) لیسې

۲. د بي بي مهرو د نجونو متوسطه

۳. د بي بي مهرو د نجونو لیسې

د بي بي مهرو ديني مدرسي:

د بي بي مهرو په مير صاحب گذر کې د نارینه وو له پاره د
رسمي ديني مدرسي دوي څانگې او په بېلابېلو سيمو کې د نجونو له
پاره د غير رسمي ديني مدرسي درې څانگې شتون لري، چې د حاجي
سيف الدين سيفي د کورنۍ له خوا پرانستل شوي او د ښځينه زده
کونکو په کې ديني زده کړې کوي.

اغلي مږگان سيفي يې مشره او په نارينه څانگه کې فخر الدين
سيفي د مرستيال په توگه کار کوي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

دغه مدرسې په لنډه موده کې وکولای شول چې د بي بي مهرو د بېلابېلو سيمو لکه:

د قلعه خواجه، قلعه خاطر، ده خدايداد، دو سرکي څخه تکره زده کوونکي جذب کړي، ديني زده کړو او د قرآن کریم په تدريس کې يې گډ (شامل) کړي.

د اسلامي حجاب رعايت، ورورولي، وطن پالنې، د قرآنکریم ښوونه، تلاوت په برخو کې، خلک تشويق او ښوونه ورکوي.

دغې مدرسې په ۱۳۹۶ کال کې ستاينليک او په ۱۳۹۷ کال کې د انجمن له رئيس شيخ عابد څخه رسمي سند ترلاسه کړ.

په ۲۰۱۸ کال کې د دغې مدرسې زده کوونکو د افغانستان د تېر ولسمشر محمد اشرف غني په رسمي بلنه کې گډون وکړ او له هغه سره يې وکتل.

د دې ترڅنگ دغې مدرسې زده کوونکو په ۲۰۱۷ کال کې د سيرت النبی په سياليو کې لومړی مقام خپل کړ.

په دې برخه کې د آغلې مژگان سيفي او د هغې د مرستيال ښاغلي فخرالدين سيفي هڅې، د ستايلو وړ دي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو زیارتونه:

بي بي مهرو د مشهورو زیارتونو نه کولای شو د لاندې
زیارتونو نومونو، یادونه وکړو.

شاه امان الدین غازی، سید جلال اغا مشهور په بخارایي، د
پیر کمر بسته زیارت او خواجه یادگار ولی نومونه واخلو.

د کابل ښار معماري - بي بي مهر

.....

بي بي مهر د خواجه يادگار ولي زيارت نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

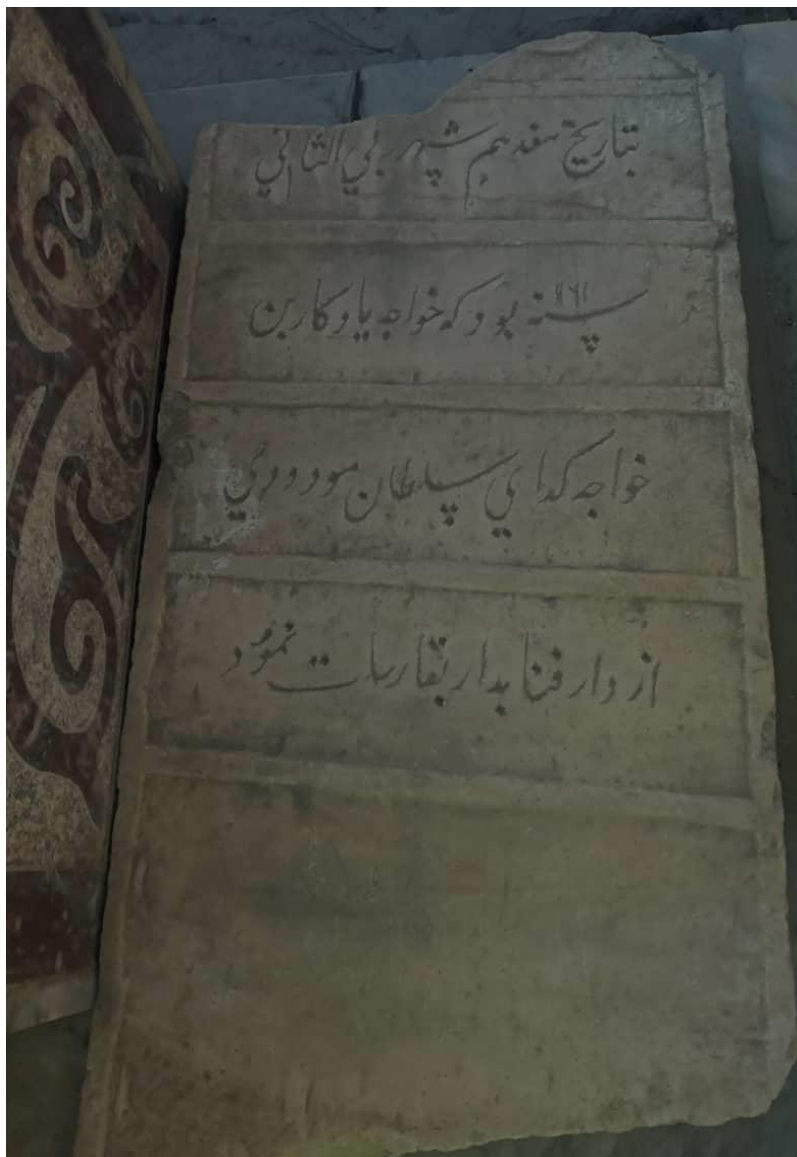
.....

بي بي مهرو د خواجه يادگار ولي زيارت نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهر

.....

خواجه يادگارولي د ليکل شوي تيږي نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو جنازه ځای:

په بي بي مهرو کې د جنازې لمونځ اداء کولو له پاره يوه ځانگړې سيمه شتون لري، چې د جنازې ځای بلل کېږي.

ويل کېږي چې الله (هلته) پخوا دوي تونلونه يا لوی تونلونه و، چې په لومړي سر کې خلکو ترې د جومات په توگه کار اخيست او د افغانانو- انگرېزانو جگړو په وخت کې هم ترې کار اخيستل شوی دی، دغه تونلونه د خواجه غار تونل په نوم يادېږي.

اوس مهال بل جنازه ځای هم جوړ شوی چې د جمهوريت سړک ته څېرمه شتون لري.

د بي بي مهرو حمام:

د بي بي مهرو په سيمه کې يوه ډير مشهور او پخوانی حمام شتون لري، چې د سهار له ۴ بجو څخه تر ۸ بجو پورې د نارينو او د سهار له ۸ بجو څخه د مزيگر تر څلورو بجو پورې د ښځو له پاره پرانيستی (خلاص) وي.

هم داسې د دې لوی حمام تر څنگ د نارينو او ښځينو له پاره جلا، جلا نمره يې حمام هم شتون لري.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو تاريخي حمام نه انځور

د بي بي مهرو تاريخي حمام د ننوتو لارې نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهر

.....

د بي بي مهر تاريخي حمام نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د ننوتو د ستنې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د نفوتو اړخ کړکی نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو کاروانسرای:

په دې سیمه کې د وگړو ویناوو پر بنسټ د پښیرخاني په نوم یوه کاروانسرای هم شتون درلود چې د حاجي قاسم کور له تېرېدو څخه د سید اکبر قصاب او سید انور قصاب د سرای تر څنګ د مشهورو هټیو په نوم، نومول شوي ول.

د بي بي مهرو کافي گاني (رستورانټونه):

په دې سیمه کې د سید شهنشاه اغا او سید میران اغا په نوم د کافي (رستورانټ) دوی مشهوره هټۍ (دوکانونه) وو، چې په دې ځای کې یې دودیزې چاینکي او په زړو سماوارونو کې خوندور چای پلورل.

دا کافي خاني (رستورانټ) د حاجي قاسم جومات ته څېرمه پرته وي، هغه مسافر چې به له شمال لوري او ده سبز څخه کابل ته راتلل، د قلعه خاطر له تېرېدو وروسته د حاجي اغا جان په سرای (پښیرخاني) کې خپل سوداګریز توکي تبادله او پلورل.

په دې کافيو کې خلکو (مسافرو) پوډۍ خوړه، بیا به د لمانځه د ادا کولو نه وروسته، خپلو اصلي ځایونو ته تلل.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو بازارونه:

په دې سيمه کې د عامو سرکونو ترڅنګ پرانستي بازارونه او زړې هټۍ (زاوره دوکانونه) هم ليدل کېدل، چې نه يوازې د ښاريانو بلکې د شاوخوا کليو د خلکو اړتياوې هم پوره کوي. دا هټۍ په سيمې کې اوس هم شتون او ډېرې شوي دي.

د بي بي مهرو سپورت کليونه:

د سيمې خلک له پخوانيو مشهورو لوبو سره ډيره مينه لري او د سيمې مشهوره لوبه يې غيره نيونه ده چې په سيمې او بهر کې ځانګړی ځای لري.

سيمې د مشهورو غېږو نيونکو څخه دا دي:

سلامت شاه قصاب، علي محمد، محمود، نسيم، احمد جان، منجی قصاب، محبوب، اسمعيل نواب، رحيم، قند قصاب، پهلوان فاروق او اصف خان نه کولای شو، يادونه وکړو.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د اوبو ژرنده:

په بي بي مهرو کې د سيد ميران کافي ته څېرمه د اوبو يوه ژرنده وه او د دې ژرندي خاوند سيد اصغر اغا نومېده، مگر د دې ژرندي اثر اوس مهال په سيمي کې نه ليدل کېږي.

د بي بي مهرو هديره:

د بي بي مهرو غونډۍ په څنډه کې يوه هديره (د سيمي د خلکو هديره) ده، خو د غونډۍ په سر کې د بي بي مهرو مقبره، د لامبو وهلو يوه لوی حوض او د شهيدانو قبرونه دي.

د بي بي مهرو تفريحي پارک:

د هېواد د پخواني ولسمشر استاد برهان الدين رباني په مشرۍ د وزير محمد اکبر خان د ميدان ترڅنگ، د هېواد په لوی بيرغ څلورلارې کې، د بي بي مهرو په نوم يوه زرغون (شين) تفريحي پارک هم په دې وروستيو کې جوړ شوی دی.

د بي بي مهرو تفريحي پارک پخوانی انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو په نوم د دې سيمې او غونډۍ د نومولو لاملونه:

د دې سيمې او غونډۍ د نومولو لاملونو په اړه بېلابېلې کيسې

شته:

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د مقبرې سره انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د مقبرې سره انځور

لومړۍ روايت:

ويل كېږي چې د دې غونډۍ په څنډه كې د بي بي مهرو په نوم يوه ښكلي او هوښياره نجلۍ اوسېده، د افغان - انگليس د جگړې پر مهال به يې له مجاهدينو سره مرسته كوله او هغوى ته به يې ږوى او اوبه برابرولې.

هغې د عزيز په نوم له يوه هلك سره مينه درلوده.
جگړه روانه وه.

عزيز چېرې تللى و.

هغه بېرته سيمې ته ستون شو.

په سيمې كې ځوانان، نه ښكارېدل.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

هغه کورته د ننه شو.
عزیز پوښتنه وکړه:
ځوانان چېرته دي؟
د کورنۍ غړي یې ورته وویل:
ځوانان جگړې ته تللي دي.
وروسته عزیز هم جگړې ته ځي او له څه مودې وروسته په تپي
حالت کې کورته راگرځي.
د رسېدو سره سم د مهرو په لټه کې کېږي.
مهرو په سیمې کې نه وه.
بیا هغه کور ته ځي.
د کور د غړو نه پوښتنه کوي:
مهرو چېرته ده؟
د کورنۍ غړو یې ځواب ورکړ:
هغه مړه (شهیده) او د غونډۍ په سر کې ښخه شوې ده.
عزیز الله (هله) ځي.
هغې د قبر تر څنګ ژاړي او الله (هله) مړ کېږي.

د انگریزانو اشغالګرو ځواکونو په وړاندې جګړه کې (هغه
مهال) چې یوه مرکز یې د بي بي مهرو په غونډۍ کې و، د پوستین
دوزانو (ګنډونکو)، میران، بلوچان، جمهوریت، حاجي قاسم کلا په
ګډون د سیمې ټولو خلکو، برخه اخیستې وه.
سیمې د مشرانو په وینا، انگریزانو به ویل:
کله چې بي بي مهرو ته ورسېږو، نه پوهېږو چې غېښي،
تیرې، ډبرې، له کوم ځای نه راپرېوځي (راورېږي) او موږ اړ کېږو
چې په خپل کمپ کې چې د سیمې په لوړه غونډۍ کې پروت دی، پناه
یوسو.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مېرو

.....

دوهم روایت:

بله کیسه لرو چې په پخوانیو وختونو کې د دې غونډۍ په شاوخوا کې دوی قبیلې اوسېدې، د یوې پخوانۍ قبیلې مشر ملک میر افغان او بلې قبیلې مشر ملک افضل خان و.

د ملک میر افغان د کلا انځور

دا دواړه قبیلې یوه له بل سره دښمني لرله، ملک میر افغان یوه لور درلوده چې نوم یې "مېرو" او ملک میر افضل خان یوه زوی درلود چې نوم یې "محمد اعظم" و. د دې داستان دوام په لاندې فولکلوري کیسې کې کولای شئ، ولولئ.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د ملک افضل خان د کلا انځور

د بي بي مهرو په اړه ولسي (فلکلور) کيسه:

په پخوانيو وختونو کې دوي قبيلو د خواجه رواش هوايي ډگر ته خبرمه ژوند کاوه.

د هوايي ډگر ختيځ لوري ته د ملک مير افغان اړوند کسان او د هوايي ډگر لوېديځ لوري ته د ملک افضل خان اړوند کسان اوسېدل.

ملک مير افغان د بي بي مهرو په نوم يوه ډېره ښکلي او منل شوې لور درلوده، چې د خپلې ښکلا، ځوانۍ، ښو اخلاقو له امله د خپل کلي او سيمې په ټولو نجونو کې مشهوره وه او د هر چا په ژبه (سر) کې وه.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

همدا رنگه د ملک افضل تر څنگ يې د اعظم خان په نوم يوه زوی هم و، چې د خپلې قبيلې په خلکو کې په زړورتيا او ځوانۍ مشهور و.

د ډيرو کلونو له پاره، د دې دوو قبيلو ترمنځ دښمني وه.

د لوی اختر په يوه ورځ د افغاني رسمونو سره سم د لوی اختر د لمانځه له ادا کولو وروسته يوه شمير سپين ږيري (مشران) د ملک افضل خان کور ته ورغلل او د ماښام له ږوډۍ او چای خوړلو نه وروسته يې ملک افضل خان ته وويل:

مونږ د دوستۍ يوه مهم وړانديز لرو.

ملک افضل و ويل:

گرانو ورونو!

زه به د دې مبارکې ورځې په اړه، ستاسو هر وړانديز ومنم.

اوس راته و وايي، چې ستاسو وړانديز څه دی؟

يوه له تجربه لرونکو مشرانو څخه و ويل:

ښاغلی ملک صيب!

لکه څنگه چې تاسو پوهېږئ، ستاسو او د ملک مير افغان تر منځ له څو کلونو راهيسې کړکېچونه او خپګانونه دي.

اوس چې ته يو ځوان زوی لري او ملک مير افغان هم يوه ځوانه لور لري، اوس د کړکېچ پای وخت دی.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

مور غواړو خبره پای ته ورسوو او د تاسو دوستي تازه کړو، زه تاسو ته د دغو دوو ځوانانو د يوه ځای کېدو وړاندیز کوم، ترڅو د دغو دښمنیو رښې وچې شي او زموږ د دواړو قومونو تر منځ د دوستۍ او ورورگلوۍ اړیکې ټینګې شي.

ملک افضل خان دا وړاندیز ومانه، د ملک میر افغان کور ته د مشرانو له یوې ډلې سره لاړل او د دوستۍ د نښې په توګه یې څو غواګانې له ځانه سره یوړې، چې هلته یې حلالې کړي.

د ملک میر افغان له خوا د ملک افضل خان او د هغه د خلکو تود هرکلی وشو، د خوښۍ فضاء یې جوړه کړه او د سیمې خلک د دغو دواړو ملکاتو تر منځ د ښو اړیکو په ټینګیدو ډیر خوښ او خوشحاله شوو.

له ډوډۍ وروسته ملک افضل و ویل:

زما گران ورور ملک میر افغان د اختر د ورځې او د دې دوستۍ په مناسبت د تربګنۍ او دښمنۍ له منځه وړلو په خاطر له تاسو څخه غوښتنه کوم چې زما زوی اعظم خان د خپل غلام په توګه ومنئ.

ځکه چې زه په خپل ژوند کې یوازې یوه زوی لرم او ته هم یوه لور لرې، نو د دې دوو ځوانانو په واده سره به زموږ تر منځ دوستي وده وکړي، موږ او د ټولنې ټولو خلکو ته به خوښي راشي.

ملک میر افغان دا وړاندیز ومانه او دوې اونۍ یې له خپلې لور سره د غوښتنې او مشورې له پاره مهلت غوښتنه وکړه چې د مشرانو له خوا ومنل شوه، حاضر خلک خوښ او خوشحاله شوو او ماښام مهال ملک افضل له خپلو کسانو سره بېرته کور ته ستون شو.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

ملک میر افغان چې په خپله لور يې پوره باور درلود او فکر يې نه کاوه چې لور به يې د ده خبرې ردوي، میرمن او لور يې راوغوښتل او ويې ويل:

لکه څنگه چې پوهېږئ، له ملک افضل سره مې له ډېرو کلونو راهيسې دښمني درلوده.

هغه د اختر په ورځ زموږ کور ته راغی او پخلا يې کړم، هغه په همدې وخت کې له ځانه سره يوه وړانديز هم راوړی و، چې ما ورته دوي اونی وخت واخيست، او هغه ته مې وويل:

په دوو اونیو کې به يې ځواب درکړم.

لور يې وويل:

دا کار ډېر ښه شوی دی.

پلاره!

اوس راته و وایه چې د دوی په وړانديز کې څه شرطونه دي؟

پلار يې ورته وويل:

لور مې دې ته چمتو نه ده.

خامخا به د اختر له ورځو وروسته درته و وایم.

مهرو چې يوه هوښیاره نجلۍ وه او د کيسې په راز پوه شوه، چې ملک افضل يوه ځوان زوی لري.

وروسته مهرو د پلار لاسونه ښکل کړل او ويې ويل:

پلاره!

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

زه د اختر په څلورمه ورځ ستا پيغام اورم.

د اختر څلورمه ورځ ورسېده.

مهرو خپل پلار ته وويل:

پلاره!

نن د کلي ټولي نجونې د غنمو لو او وړو ټولولو له پاره ځي،
او ستا په اجازې زه هم فکر کوم چې له دوی سره د وړو ټولولو ته،
لاړه شم.

ملک مير افغان خپله لور په غېږ کې ونيوه، هغه يې ښکل
کړه او بيا يې وويل:

لوري!

همدا اوس چې له جوماته کورته راروان وم، د کلا د دروازې
شا ته څو نجونې ستا په انتظار ولاړې وې.

لاړ شه!

هغوی بايد نور انتظار ونه کړي.

کله چې ته راشي نو د ملک افضل د وړانديز په اړه به درته ووايم.

مهرو د خپل پلار له مننه کولو وروسته خوشې (روانه) شوه،
کله چې کروندې ته ورسېدل، نو هر يوه د وړو په ټولولو او غنمو په
کار بوخت شوو، مهرو د ځمکې په څنډه کې کار کاوه، چې ناڅاپه
د ونې تر شا يې د دوو کسانو خبرې واورېدې.

هغوی يوه له بل سره خبرې کوي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

لمړی سړی ورو، ورو بېرته لاړ.

هغې ولیدل چې یوه ځوان الک (هلیک) او سپین ږیری سړی د غنمو وړو په راټولولو بوخت دي.

مهرو هغوی ته نږدې شوه.

لمړی مهرو سلام ورکړ او ویې ویل:

ایا تاسو لوگر (درو گر) یاست؟

سپین ږیری سړی وځنډل او ویې ویل:

نه!

لورې!

دا ټوټه ځمکه چې د ملک صاحب میر افغان د ځمکې څنګ ته ده، زما ده.

دا الک (هلیک) چې شا ته مې ولاړ دی او وړي ټولوي، زما زوی دی.

مهرو و ویل:

کاکا جان!

ستا نوم څه دی؟

سپین ږيري و ویل:

لورې!

زما نوم خواجه محمد او د زوی نوم مې خواجه عزیز دی.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

مهرو و ويل:

كاكا جان!

زه د ملك مير افغان لور او نوم مې مهرو ده.

د مهرو د نوم په اورېدلو سره د خواجه محمد زوی، عزيز وخنډل او مخ يې وگرځاوه.

په يوه ليد سره عزيز په زړه او روح سره له مهرو سره مينه پيدا كړه او مهرو هم په خپل رومانتيك شكل د عزيز پام ځان ته راواړو، لكه چې دواړه په يوه ليد كې په مينه اخته شوي وي.

په پای كې (بالاخره) دواړه د يوه بل په ښايست كې ډوب (ورك) شول او هڅه يې كوله چې د وخت په تېرېدو سره د خبرو له پاره، لاره (زمينه) برابره كړي.

خواجه محمد چې د سترگو له كونج څخه يې دواړه مينه وال وليدل، ويې ويل:

زويه!

زه به الله (هلته) لار شم چې اوبه وڅښم او بېرته به راشم، د غنمو وړو ته، پام وكړه.

عزيز و ويل:

ډير ښه!

پلاره!

ته ډاډه اوسه.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

مهرو عزيز ته و ويل:

ډېره موده وشوه چې د كلي له نجونو او مور څخه مي ستا د
ځوانۍ، اخلاقو او په تېره بيا د كلي د خلكو په منځ كې ستا د ښو
اخلاقو په اړه ډېرې خبرې اورېدلې دي، تل مي زړه غوښتل چې له
تاسره و وينم.

مشرانو ويلي دي «اوريدل د ليدلو په څير نه دي» دا ريښتيا ده.

عزيز و ويل:

پلار مي سپين ږيري دی، زه هره ورځ دلته ورسره مرسته
كوم، كه تاسو وغواړئ، ما هره ورځ دلته، ليدلې شئ.

د دې ځوانانو تر منځ ډېرې د مينې خبرې ردې بدلې (تبادله
) شوې، ماښام مهال مهرو كور ته لاړه.

له ږوډۍ خورو وروسته يې پلار هغې ته و ويل:

زما لورې مهرو جاني!

زما د پخوانۍ وعدې سره سم، تا د ملك افضل د وړانديز په
اړه څه نه دي پوښتلي، ولې؟

مهرو و ويل:

پلاره!

ته پوهيرې چې نن زما په ژوند كې يوازينۍ د خوښۍ ورځ وه، نو ما
ستا د وړانديز په اړه سوچ (فكر) و نه كړ.

پلار يې د دې خوښۍ لامل وپوښت او ويې ويل:

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

هغې ځواب ورکړ:

په پوږي لوي سيمې کې د غنمو لو شوی دی، مور غواړو چې
د غنمو د حاصل تر وروستيو ورځو پورې الله (هله) ولاړ شو.

پلار يې ومنله .

هغه ويل:

ما ملک افضل خان ته وعده ورکړې چې زه به د خپلې لور
سره خبرې وکړم.

د ځواب په هکله، ما دوي اونۍ وخت نيولی (اخيستی) دی.

مهرو و ويل:

پلار جانۀ!

تاسو له هغه څخه د دوي اونيو غوښتنه کړې ده او له همدې امله زه
ستاسو څخه يوه اونۍ ته اړتيا لرم چې سوچ (فکر) وکړم.

پلار يې د هغې غوښتنه ومنله.

بله ورځ، مهرو بيا له نجونو سره يوځای شوه او د غنمو
کړوندو ته لاړه.

کله چې يې سترگې پر عزيز ولگېدې، پوه شوه چې عزيز
ورته په بې صبرۍ انتظار کوي.

دواړو د لومړي ځل له پاره د مهرو جان او عزيز جان نومونه
و ويل او يوه بل يې په غېږ کې ونيول.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

دواړو په ساعتونو، ساعتونو له یوه بل سره رومانتيکي کیسي
گډې (شريکي کړې)، وروسته مهرو د ملک افضل د وړاندیز یادونه
وکړه او د خپل پلار د دوي اوونۍ ځنډ (مهلت) خبره يې هم وکړه او
زیاته يې کړه، چې کاش، مخکې مو لیدلي وای.

اوس چې پلار مې ژمنه کړې، نه پوهېږم چې زموږ برخليک
به څه وي؟

عزيز و ويل:

گرانې مهرو، له ډېرو کلونو راهيسې، زه له تاسره مينه لرم.

اوس مې خپل ارمان پوره کړ او هرکله چې ته د ملک افضل خان له
زوی سره واده کوي نو زما وينه (خون) به ستا په غاړه وي.

مهرو و ويل:

ته څه ډول خبرې کوي؟

خدای مهربانه دی!

اوس څو ورځې پاتې دي او زه به یوه څه وکړم.

عزيز و پوښتل:

څه به وکړي؟

مهرو و ويل:

ډاډه شه!

زه به خپلې مور ته و وایم.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

زه ډاډه يم چې هغه به زموږ ملاتړ وکړي.

څو ورځې وروسته د هغې مور مهرو ته وويل:

نن ورځ د ملک افضل څخه يوه څوک راغلی و، ستا له پلار څخه يې د خپل زوی سره ستا د واده په اړه معلومات وغوښتل او ستا پلار هم زما څخه ستا د رضایت پوښتنه وکړه. ما ورته وويل:

ما له مهرو سره په دې هکله، خبرې نه دي کړي.

مهرو وويل:

گرانې موري!

زما پلار ډېرې پیسې او سرمايه لري لا هم پیسو پسې گرځي.

موري وويل:

نه!

زما لوري!

داسې نه ده.

موږ د خپل ژوند په څیر تا سره مینه لرو.

ستا ابدي (دایمي) خوښي زموږ هیله ده.

مهرو وويل:

موري!

که داسې وي، نو زما پرېکړه واورئ.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه اونۍ مخکې د وړو ټولولو په اوږدو کې زموږ ځمکې په څنگ کې د خواجه محمد په نوم يوه ډير مهربان سړی او د هغه ځوان زوی خواجه عزيز سره آشنا (بلده، معرفي) شوم.

په دې وخت کې زه او عزيز سره کېناستو.

هلته مونږ څو گړۍ (ساعتونه) او هر اړخيزې خبرې اترې وکړې.

هغه په حقيقت کې له ځوانۍ او ښو اخلاقو سره بې ساری دی.

کله چې د ملک افضل وړانديز مې هغه ته و ويل:

خواجه عزيز ما ته و ويل:

مهرو!

زه له ډېرو کلونو راهيسې ستا له ښو اخلاقو سره مينه لرم، که دا کار وکړی، نو زما وينه به ستا په غاړه وي.

هو!

مورجاني!

څومره چې زه له تا او پلار سره مينه لرم، خواجه عزيز سره هم مينه لرم، اوس زه غواړم له هغه سره واده وکړم.

موربي و ويل:

لوري!

په دې وخت کې د کلي ټولې ښځې د هغه د ځوانۍ، ښو اخلاقو ستاينه کوي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

او وايي:

له مهرو جاني پرته بل څوک د خواجه عزيز سره د واده کولو لايق
(مستحق) نه دی.

په دې وخت کې ملک مير افغان په خدا کور ته ننوت او ويې ويل:
ما ستا ټولې خبرې د دروازي تر شا واورېدې، د مهرو تندي يې ښکل
کړ او ويې ويل:
زما لوري!

زه د ملک افضل سره د دښمنۍ په اړه اندېښمن نه يم او زما يوازینی
هيله، ستا خوښي او خوشحالي ده.
ډاډه اوسه!

همدا اوس زه خواجه محمد او د هغه زوی ته يوه څوک لېږم چې سبا
سهار وختي د کلا مېلمستون ته راشي، ستا د واده په اړه به ورسره
خبرې وکړم.

مهرو د دې هڅونکي کلمې له اورېدو وروسته له خپل پلار څخه دا
تمه نه درلوده.

نو د خبرو کولو له پاره يې، سمدستي د پلار لاسونه ښکل کړل او په
ډېر شرم او حيا سره له کوتې و وته.

هغه شپه مهرو د خپلې خوښۍ له امله تر سهاره پورې ویده، نه شوه.

خو نسکور (برعکس) خواجه محمد د ملک مير افغان د احضارولو
په هکله د ملک مير افغان د پيغام په تر لاسه کولو سره اندېښمن و او

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

حيران شو چې ملک مير افغان ولي په نيمه شپه کې د ده له پاره يوه
څوک رالېږلی دی.

پلار يې هم عزيز ته اندېښمن و.

د هغه پلار له څو ورځو راهيسې د ملک مير افغان د لور سره خپل
زوی د اړيکو او خبرو اترو په اړه خبر و.

هغه ويره درلوده چې سبا به له دې اړيکو څخه جنجال رامېنځ ته شي.

د هغه پلار ورته مشوره ورکړه چې د خپل تره کور ته د څو مودې
له پاره لاړ شي.

عزيز د خپل پلار مشوره ونه منه او ويې ويل:

پلاره !

که ملک مير افغان زما په اړه څه و وايي نو زه به ورته و وایم:

زه حاضر یم، ستا د لور سره واده وکړم.

سبا دواړه (زوی او پلار) له زرگونو اندېښنو سره د ملک مير افغان
کور ته ورغلل او پوه شول چې د هغه په مېلمستون کې د کلي شاوخوا
شل کسان ناست دي.

هغوی ټولو له ځانه سره ويل:

ولي ملک مير افغان دوی خپل مېلمستون ته دومره وختي، را بللي
دي؟

د سهار چای نه وروسته ملک مير افغان حاضرینو ته و ويل:

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

ما تاسو مشرانو ته د يوې مهمې مسئلې د بيانولو له پاره زحمت درکړی دی.

لکه څنگه چې تاسو ټولو ته معلومه ده، زما او د ملک محمد افضل خان تر منځ له څو کلونو راهيسې دښمني وه او کله چې د لوی اختر په لومړۍ ورځ هغه له سپين ږيرو سره زما کورته راغلل، زموږ اړیکې په دوستۍ بدلې شوې.

هغوی له فرصت څخه په استفادې سره زما د لور په هکله د واده وړاندیز وکړ او ما هم دوي اونی د نوماندۍ (نامزدۍ) په وړاندیز او د لور د نظر په ترلاسه کولو، وخت (مهلت) واخيست.

اوس معلومه شوه چې زما لور نه غواړي د ملک افضل له زوی سره واده وکړي، بلکې هغه غواړي چې د خواجه محمد زوی، د خواجه عزيز په نوم د يوه ځوان سره واده وکړي.

اوس، ستاسو مشرانو په دې اړه څه نظر دی؟

ټولو په يوه غږ و ويل:

ښاغلی ملک صيب!

څرنگه چې خواجه محمد ښه سړی دی د هغه زوی هم ډير ښه سړی دی، مونږ تر اوسه د هغوی نه کومه وړانه خبره نه ده اورېدلې او د کلي ټولک خلک د هغوی نه راځي او د هغوی صفت کوي.

مونږ د دې پرېکړې نه سل په سلو کې راځي (موافق) او تود هرکلی کوو.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

ملک میر افغان هېواد افغاني دود سره د خوږې پطنوس جوړ او د
خواجه محمد مخې ته يې کېښود او ويې ويل:

ناوې دې تاسو ته مبارک شي.

خواجه عزيز سم دلاسه د ملک میر افغان لاسونه ښکل کړل
او و يې ويل:

پلاره!

ما ته دې خدای په دې برخې کې بریا په نصیب کړي، چې د
تاسو خدمت وکولی شم.

ملک میر افغان د خواجه عزيز مخ ښکل کړ او هغوی ته يې
لارښوونه وکړه چې د موسیقۍ یوه ډله جوړه کړي.

همدا راز يې زیاته (ډېره کړه) کړه چې قصاب راوړي او
غوی حلال کړي.

هغوی هم سمدستي ډول او سرنې په غږولو پیل کړ کوم چې د سیمې
د دلاکانو له خوا تنظیم شوی و.

هغوی د کوژدې دود د هماغې ډکيکې نه پیل کړل.

د خوشکالۍ په دود کې د سیمې ټولو خلکو د کوشنیانو په ګډون برخه
اخیستې وه.

له بلې خوا، ملک میر افغان څو کسيزه شورا د جومات مولوی صاحب
عبدالله خان په مشرۍ يې د خوږو مجمه (پطنوس) دملک افضل خان
کور ته ولېږه تر څو د هغه تصمیم پایلې هغه سره ګډې او د هغوی
مشرانو يې د خوشحالۍ دود ګډون ته هم بلنه ورکړه.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د سيمي کسانو ملک افضل خان ته خبر ورکړ چې د ملک مير افغان کلي نه څو کسان چې په آسونو سپاره دي دپخوا په راتگ کې دي.

ملک افضل خان سوچ کوه چې ملک مير افغان هغه ته د خپلي لور خوره (شيربني) د هغه زوی ته رالېږلي ده او امر يې وکړ تر څو اوایي (هوايي) دزي وکړي.

د پطنوس په ليدو سره خوشحالي يې خورا ډيره او سوچ وکړ چې موضوع اواره شوي ده.

ملک افضل خان خپل زوی ته و ويل:

شيريني دې مبارک شه!

اوس د خپلي شيريني پطنوس له مولوی صاحب عبدالله جان نه واخله او د گدا (نڅا) گوند، د اوایي (هوايي) دزو سره پيل کړه، تر څو د کلي ټول خلک پوی شي چې د ملک افضل د زوی دسمال يې راوړی دی.

په دې وخت کې مولوی صاحب عبدالله و ويل:

ملک صاحب افضل خانه!

تا سو تېروتنه کړې ده.

دا پطنوس د تاسو د زوی شيريني نه، بلکه د ملک مير افغان لور او خواجه محمد زميندار (ځمکه لرونکي) زوی خواجه عزيز، سره ده.

په دې توگه مونږ له تاسو نه هيله کوو چې د نورو مشرانو سره د کوژدې په دود کې گډون وکړئ.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د دې خبرو په اورېدو سره د ملک افضل خان او د هغه د زوی وینه په جوش راغله او په ځانونو کې یې اور، بل شو.

ملک افضل خان له خپله جبه چاکو (چورکۍ) وباسه او د خپلې گوتې سر یې پرې کړ.

هغه ټوله شیریني په وینو سره (سرخ) او ویې ویل:

ملک میر افغان ته و وایه!

تا بیا خپله دښمني تازه کړه.

که ما د واده په شپې کې عزیز او ستا لور دلته رانه وړه، زه به نامرده او بې غیرته و وسم.

کله چې مولوی عبدالله بېرته ستون شو، ټوله کیسه یې ملک میر افغان ته وکړه.

هغه وخنډل او ویې ویل:

مهمه خبره نه ده.

هغه خپل اصلیت په گوته کړی دی.

مهمه نه ده چې هغه په دود کې گډون وکړی او که نه؟

د دواړو ځوانانو د واده دود پیل شول.

ډیمانو په بدلو اوساز پیل کړ.

د کلي خلکو د هرې خوا نه اوایې (هوایی) او د خوشحالی ډزې کوي.

دا دود یوه شپه او ورځ دوام وموند.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

دوې مياشتې وروسته د هغو دوو ځوانانو واده وخت ورسېد.

د ورځې څلور بجې وې چې د خواجه عزيز او بي بي مهرو نکاح د مولوی صاحب عبدالله په مرسته وتړل شوه.

دا خبر ملک افضل خان ته ورسېد، هغه ډېر په غصه او د انتقام اخستو په لټه کې شو.

دود په دز او غرب (خوشحالی) سره روان و چې ناڅاپه ملک افضل خان د خپل زوی او نورو سورو سره کلي ته ننوتل او په ډېره چټکي سره يې ملک مير افغان او خواجه محمد چې سره نږدې ناست وو په ډزو سره و وژل، څه نور خلک يې هم ټپيان او په تيښته بريالي شوو.

خواجه عزيز چې له پېښې روغ پاتې شوی و، کله يې چې د خپل پلار او خسر مړي وليدل، وینه يې په جوش راغله.

هغه د خپلو انډيوالانو سره په آسونو سپاره او د هغوی پسې يې ودانگل.

د هوايي ډگر غونډې ته نږدې هغوی يې را ایسار او جگړه پیل شوه.

ملک افضل په ډېر مهارت او زخمي ځان سره د غونډۍ سر ته ورساوه او د هغه ځای نه يې پر خواجه عزيز او ملگرو يې ډزې پیل کړې.

په دې وخت کې يوه مرمۍ د خواجه عزيز په زړه ولگېده او خپل ژوند يې د لاسه ورکړ.

د عزيز د مرگ پيغام چې بي بي مهرو ته ورسېد، هغه وارخطا شوه ، پر اس سپره (کيناسته) او غونډۍ ته وخته.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

الته يې وليدل چې د خواجه عزيز جسد (مړی) په وینو لبت پبت پروت دی.

هغې هيڅکله هم داسې سوچ نه کاوه او بې اختياره يې چغه کړه.

هېڅ مې سوچ نه کوه چې داسې به وشي.

ای عزیزه!

ولي دومره بې وفا وي.

زه دې يواځې پرېښودم.

او ته لارې.

هېڅ باور مې نه کېږي.

ای عزیز جانه!

هغې د عزيز مړی په غېږ کې نيولی و او ژړل يې، بله مرمی راغله او د هغې پر شا ولگېده او هغې هم الټه ساه ورکړه.

جگړه پای ته ورسېده او په پایله کې ملک افضل خان او د هغه زوی هم په نښته کې مړه شول.

د سيمې خلک راټول او د هغوی جسدونه يې الټه خاورو ته وسپارل چې تر اوسه د هغوی مقبرې تر سترگو کېږي.

« عزيز حيدری غيرت »

مگر کومې څېړنې، خبرې، اترې چې ما د سيمې وکيلانو، مشرانو ، سپين ږيرو او خاصاً د ځوانانو مشر سيد اسحق مودودي سره کړې، هغوی ټول پر دې نظر دي، کوم انځور چې د کتاب په پخښتۍ کې

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

دی د دې ښکارندوینه کوي چې د غونډي په سر (څوکه) کې د اشغالګرو انګرېزانو شتون رښتیا، بولي.

مګر هغوی هم زما په شان د فلکلور داستان نه دفاع نه کوي.

دا ځکه چې د بي بي مهرو مقبرې خوا (څنگ) ته کومه بله مقبره شتون نه لري او د هغې وژنه کېدای شي د انګرېزانو له خوا شوې وي.

هغه معلومات چې ما ته د کلي د یوه چارواکي له خوا راکړل شوي دي، دا په ډاګه کوي چې د عزیز افغان ښوونځی لومړی د بي بي مهرو په نوم یادېده، خو وروسته بیا د عزیز افغان په نوم بدل شو، ځکه چې په سیمې کې یوه عالي لېسه د بي بي مهرو په نوم اوس هم شتون لري.

هغه نه تاییدوي چې عزیز افغان، هماغه خواجه عزیز د خواجه محمد زوی دی.

دا ټولې کیسې د یوه نسل نه، بل نسل ته لېږدول کېږي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

د څيرنې مرحلې انځورونه (انځورونه خبرې کوي)

د بي بي مهرو مشرانو سره څيرنيز انځور

له ښي خوا څخه، محترم حاجي عبدالحميد چي په خان جرمن مشهور دی، لوی وکیل نوراغا، د کتاب لیکوال ډاکټر معمار حشمت الله اتمر، سيد منصور آغا او قند آغا د حاجي قاسم هټيوال زوی.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو مشرانو سره څېړنيز انځور

د بي بي مهرو مشرانو سره څېړنيز انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

له بني خوا څخه، محترم حاجي عبدالحميد چي په خان جرمن مشهور دی، لوی وکیل نوراغا، د کتاب ليکوال ډاکټر معمار حشمت الله اتمر، سيد منصور آغا او قند آغا د حاجي قاسم هټيوال زوی.

د بي بي مهرو سيمي نه د ليدني انځور

له بني نه کين خوا ته:

محترم خالد احمد داينی، ملگري او ډاکټر معمار حشمت الله اتمر

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د سيمي نه د ماښامنيو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بي بي مهرو د سيمي پوښل شوي کوڅي ليدنې نه انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بي بي مهرو د کوڅې څخه د ليدنې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بي بي مهرو د کوڅې څخه د ليدنې انځور

د بي بي مهرو غونډۍ ته وزير آباد خوا ته انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو څو نځې نه د ۴۰۰ بستريز روغتون خوا ته انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو ځونډۍ نه د عزيزي پلازا خوا ته انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو ونډۍ نه د عزيزی پلازا خوا ته انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو غونډۍ نه ۴۰۰ بستريز روغتون خواته انځور

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

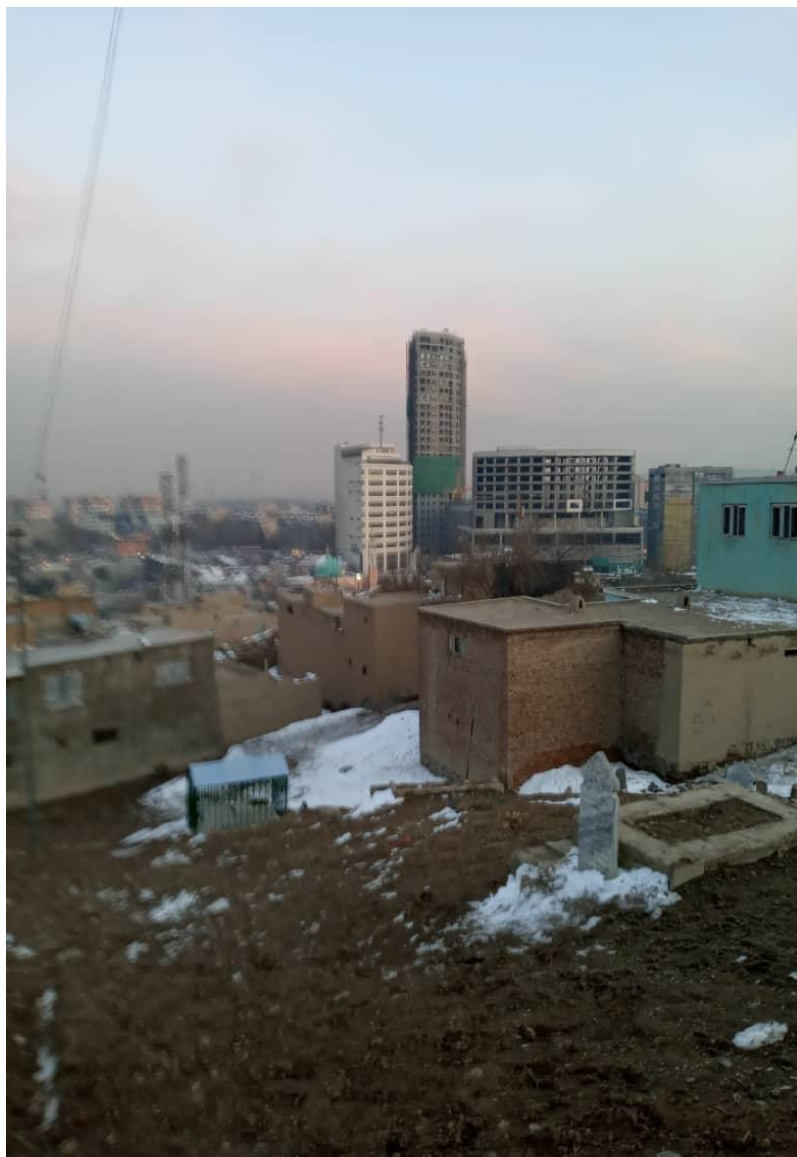
.....

د بي بي مهرو غونډۍ نه ماښامنی انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي غونډۍ نه درېيم مکرويانو لوري انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

بي بي مهرو معماري (آرکیتیکچر):

د بي بي مهرو معماري لکه د کابل ښار د نورو برخو په څېر له پخسي څخه پيلېږي، د لوړو دېوالونو، د برجونو په لرلو سره جوړې شوې کلا، د کلا مخې ته د باغونو او لويو انګړونو له امله مشهوره ده.

خو د وخت په تېرېدو سره د سيمي د پرمختګ او د خلکو، وختونو او نفوس په ډېرېدو سره د سيمي په معمارۍ کې ډير بدلونونه راغلي دي، د خټو، اومه خښتو کورونه د کلاګانو په ځای بدل شول، د شاوخوا سيمو ليد يې په پراخه کچه بدله کړل.

ساحه کوشنۍ شوې، د کورونو شمېر ډير شوی، خلکو کليوالي ژوند پرېښود او ورو، ورو يې ښاري ژوند پيل او ښار ته يې مخه کړه.

کورونه يوه بل ته نږدې شو او اواره (افقي) وده لور (عمودي) شوی ده.

ډيری کورونه، دوي پوړيزې دي او په سيمه کې تر څلور پوړ پورې، نوي کورونه ليدل کېدی شي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د جنازه خای د سیمې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زرو او تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو اوسني کورونه ښاري ډول او ډېرې تنگي کوڅې لري چې تر ډېره يې تگ راتگ ناشونی دی.

د غونډۍ پر لور په غره کې پرته کوڅې يې غير منظم کواره (شکل) لري او د کوڅو پلنوالی يې وروسته تر هر ۳۰ (دېرش) متره، توپير لري.

د استوگنې ودانۍ عموماً کوڅو اړخ ته جوړې شوې دي او هڅه کوي چې کوشنۍ کړکۍ هم دېخوا ته پرېږدي.

همداراز لويې کړۍ د کور انگر خوا ته په پام کې نيول شوي دي، دا د دې له پاره چې په سيمې کې گډوډۍ او شخړې منځ ته را نه شي.

په بي بي مهرو کې هم د هېواد د نورو برخو په څېر د اوبو رسولو مرکزي سيستم شتون نه لري، د خلکو د اړتيا وړ اوبه د جوماتونو ترڅنگ د ژورو څاگانو په کيندلو او دلاسي پمپونو (بمبو) په کارولو سره برابرېږي.

د کوڅو په څنډو کې د بامونو ناوې داسې شتون لري چې د واورې او باران په وخت کې د هغې اوبه د هر کور په مخ کې د کوچنيو ويالو (بيالو) ته غورځي او وروسته په ټيټ ځای کې لويو ويالو سره نښلول کېږي.

دغه سيمه بريښنا لري، خو د کابل ښار د نورو سيمو په څېر يې تل له نشتوالي او بي نظمۍ خلک سر ټکوي (شکایت کوي).

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

ساختماني مواد ډبرې (زياتره) محلي دي، لکه خټې، اومه خښتې، پخې شوي خښتې، خو کانکريټي ودانۍ چې په وروستيو کلونو کې جوړې شوې دي هم دلته ليدل کېدې شي.

ودانۍ تر ډيره په لرگيو پوښل شوي دي او په چټ کې له لرگيو څخه د اساسي ساختماني عنصر په توگه کار اخيستل کېږي.

د چټونو ساختماني مواد په لاندې ډول دي:

له لاندې خوا نه، پورته:

۱. د چنارونو لرگي(دستک)

۲. تختې

۳. نلونه يا پوزي(بوريا)

۴. خټه (غوره گل)

۵. وچه خاوره

۶. اخېر(کاه گل)

د بامونو ناوې (ناوه) ټولې د لرگو څخه دي او د بامونو کوڅې خوا ته شتون لري، مگر په اوسنيو ودانيو کې پلاستيکي ناوې هم ليدل کېږي.

د بامونو واورې په لرگي راشپېلونو باندې توکل کېږي بيا وروسته کوڅو ته اچول کېږي چې اوسېدونکو او تېرېدونکو ته ستونزې جوړوي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

دېرې ليدل شوي دي چې ماشومان، سپين ږېري او زنانه په کوڅو کې لوبېږي او ځينې يې د لوبډو په پايله کې هم تپي کېږي.

د کوټو د ننه جگوالی تر درې مترو پورې رسېږي.

د ننه (داخلي) زیني يې د مراد خانۍ په څېر د اومه خښتو او لرگيو نه جوړې او په کوشنۍ سیمې کې پورته ختلې دي.

زینو د پټو جگوالی يې هم تر ۲۵ (پنځه ویشټ) سانتیو نه پورته دي چې د هرې زینې په څوکه کې لرگی لري، دا لرگی د دې باعث کېږي تر څو خلک په خټلو او کوزېدو کې خوندي وي.

زینې د بام پورې دي او د زینو په پای کې بام بوتۍ هم لري، چې دروازه يې کېدۍ شي، وتړل شي.

د ډېرو کوڅو په سر کې ځينې خونې لیدل کېږي چې د بالا خانې یا سراجې په نوم یادېږي.

دا ودانۍ د دوو ګاونډیو په دیوالونو باندې، د یوه د انګر پر دېوال او د بل کور دېوال ته جوښت په لرګي ستنو او یا هم د دواړو ګاونډیو دېوالونو ته جوښت په لرګیو ستنو د پاسه جوړې شوې دي.

د بامونو نه په لاندې توګه ګټه اخیستل کېږي:

۱. د کالي منځلو او اوارولو د پاره

۲. د کالیو، فرشونو او لوښو لمر ورکول د پاره

۳. د ناستي او پیتاوي له پاره

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

۴. د ميلمه پالني د پاره

۵. د ماشومانو لوبو د پاره

۶. د لويانو لوبو له پاره

۷. د گډي پران الوزوني له پاره

۸. د کوټرو او چرگانو ساتنې له پاره

۹. د واورې جنگولو (برف جنگي) له پاره

۱۰. د طبعيت نه خوند اخيستلو د پاره

ډيری کوتي لوی دي چې د فلزي بخاريو او د لرگيوو، ډبرو سگرو په سوزولو سره تودېږي.

مگر په اوړي کې د کړکيو په خلاصولو او طبعي باد په لگېدو سره څه ناڅه سړېږي او کله، کله هم په کې د برېښنايي پکيو څخه کار اخيستل کېږي.

په حوبلی يا کورونو کې لاندې خوني شتون لري لکه:

خوب خوني، د اوسيدو خونه، پخلنځی، تشناب، حمام، انبار خونه (تحويلخانه) کومه کې چې د سوند توکي ساتل کېږي، د خوراكي توکو زېرمې خونه، د خاصو پسونو خونه (قوچ خانه)، د پسونو خوراكي توکو له پاره خونه (کاهدان)، ميلمه خونه او سپوږمۍ خونه په پايلې پورې کې کومه چې د لمړي پور نه د زينو په مرسته سره نښلول کېږي، همدا راز ژمنۍ او د پسرلي گل خوني هم ليدل کېږي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کورونو بامونو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زرو ودانيو سره د نويو او لويو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

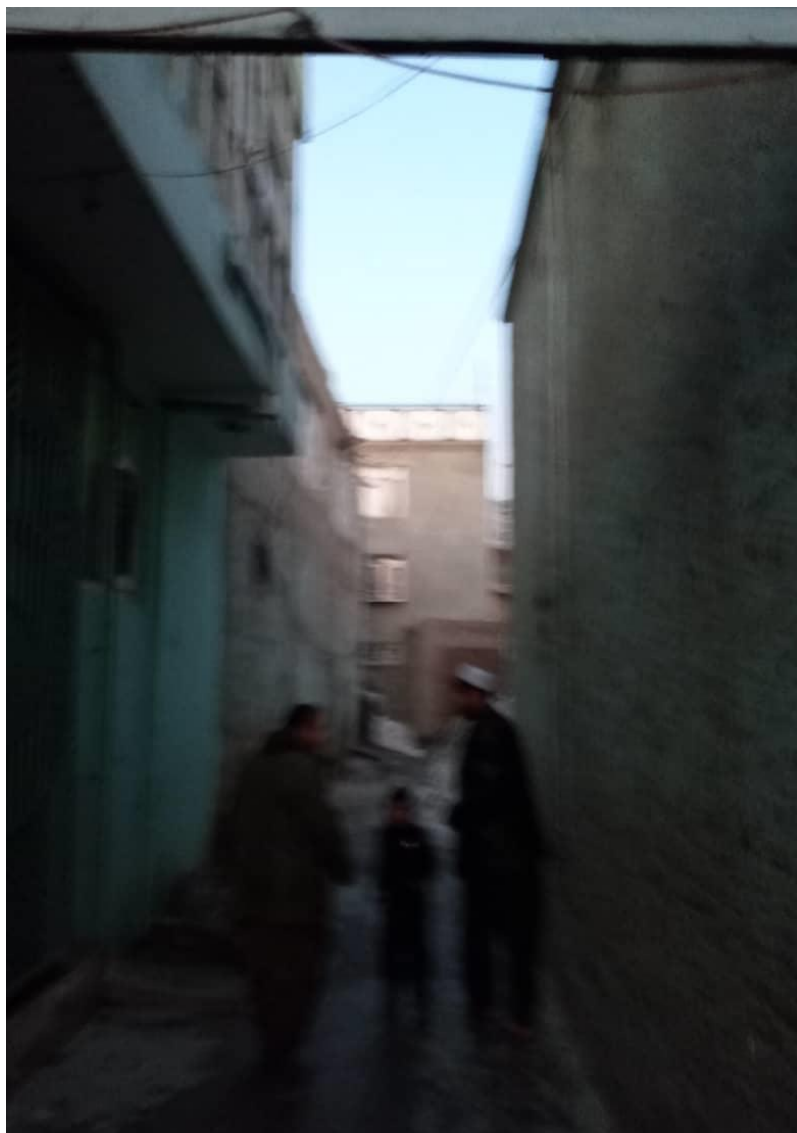
.....

په بي بي مهرو کې ډېری کوڅې په ۹۰ درجو کې مستقيمي نه دي، ماتې شوې او هرې لوري ته بدلېږي (تغییر کوي)، چې دا امنیت ساتلو او په سیمه کې دښمن نفوسو د نه شتون ښه لاره ده، خو دا د لمر د لږ ځلېدو لامل کېږي.

همداراز په کوڅه کې واوره د اوږدې مودې له پاره ساتل کېږي، چې له یوې خوا د ماشومانو له پاره د لوبې ډگر (یخمالک) ګرځي، خو له بلې خوا د لویانو د بندېدو او لوېدو لامل هم کېږي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زړو تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د نويو ودانيو سره د لويو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زړو تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زړو تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زرو تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زرو تنگو کوڅو انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو سيمې چې تجربه لرونکي (تجربه کاره) او تکره نجاران او ختگر درلودل، هڅه کوله چې له کوشني ځای څخه ډېره (اعظمي) گټه پورته کړي، کوڅې يې پوښلې، د يوې کوټې په توگه يې کارولې او دا کوټې د تېرېدونکو (مسافرو) د کنټرول له پاره مناسب ځای گرځېدلې دي.

د دغو ودانيو په مرسته په سيمې کې بهرنيان (د بل ځای کسان) او يا کوڅه ډبي کسان نه شي کولی دېخوا او اخوا وگرځي.

د پوښل شويو لارو لوړوالی يوه شان نه دي او داسې ډيزاين شوي چې يوه آس باندې سپور کس کولی شي په اسانۍ سره له دې سراجي څخه تېر شي، دسراجو لاندې لوړوالی ډيری يې ۲۶۰ سانتي متره دي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوښل شوې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوښل شوې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

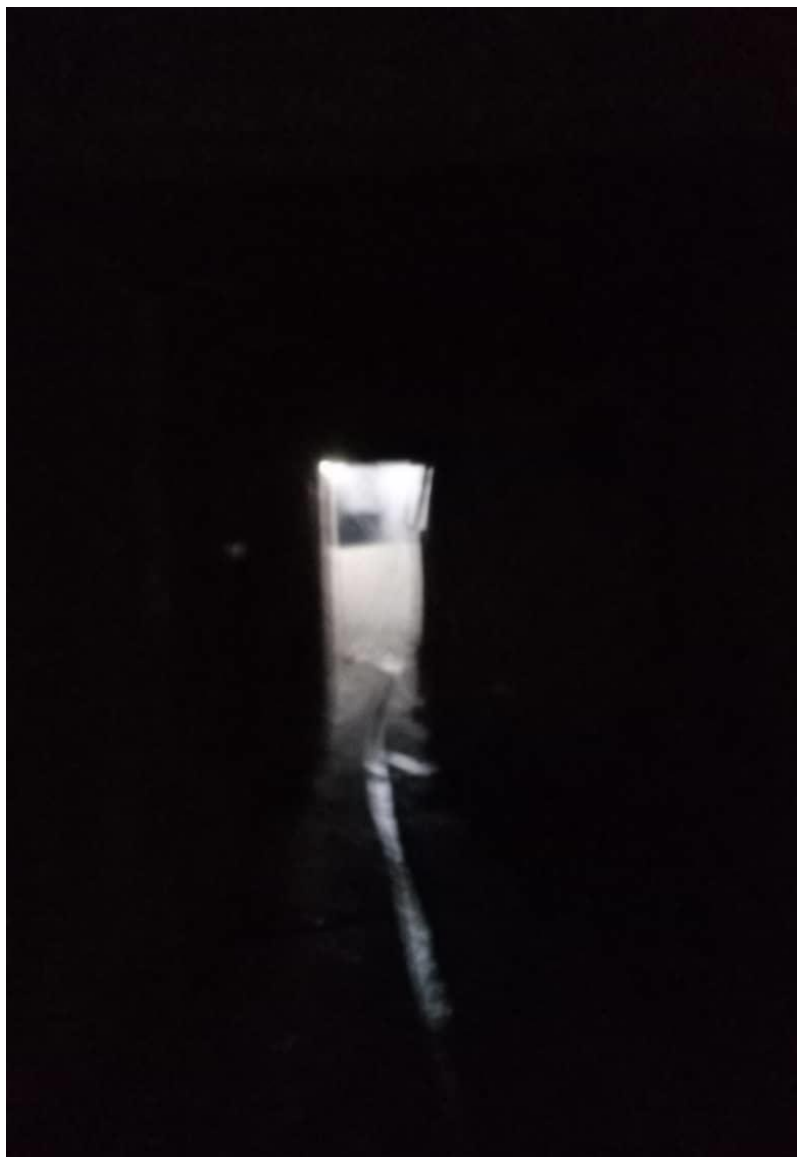
.....

د پوښل شوي کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوښل شوي کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د زړې، تنګې او پوښل شوې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

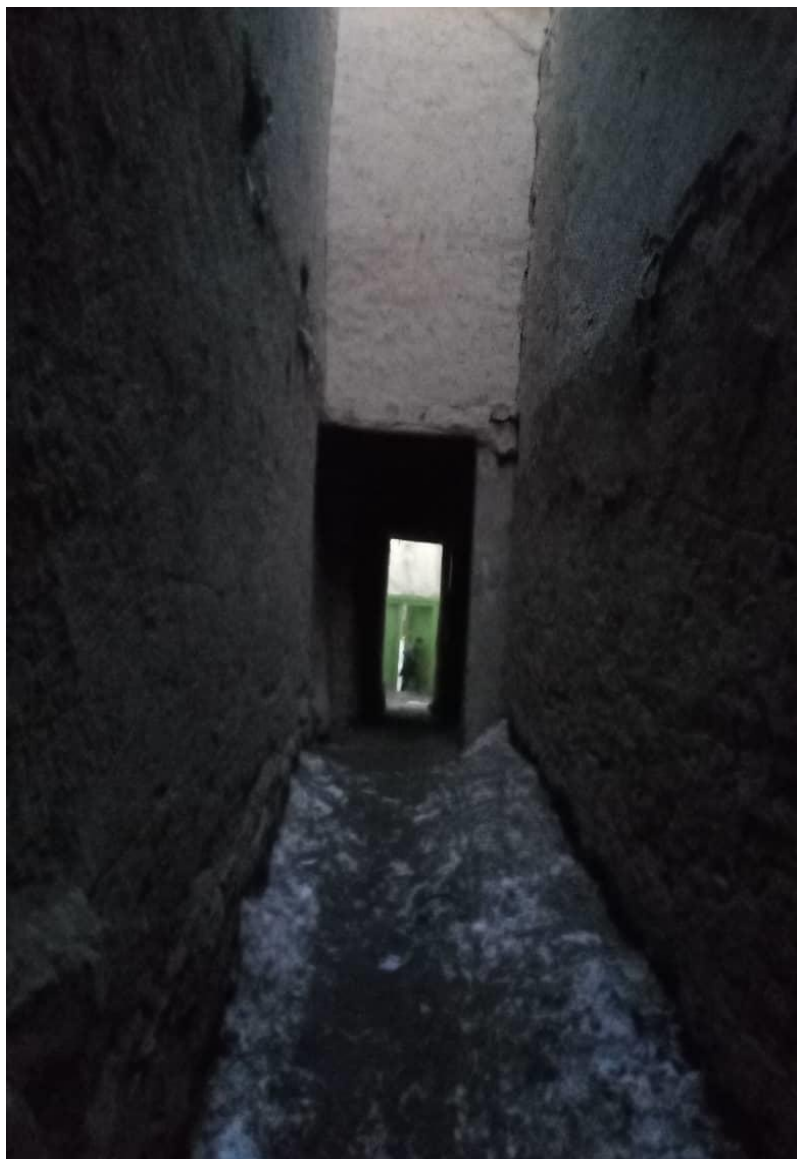
.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

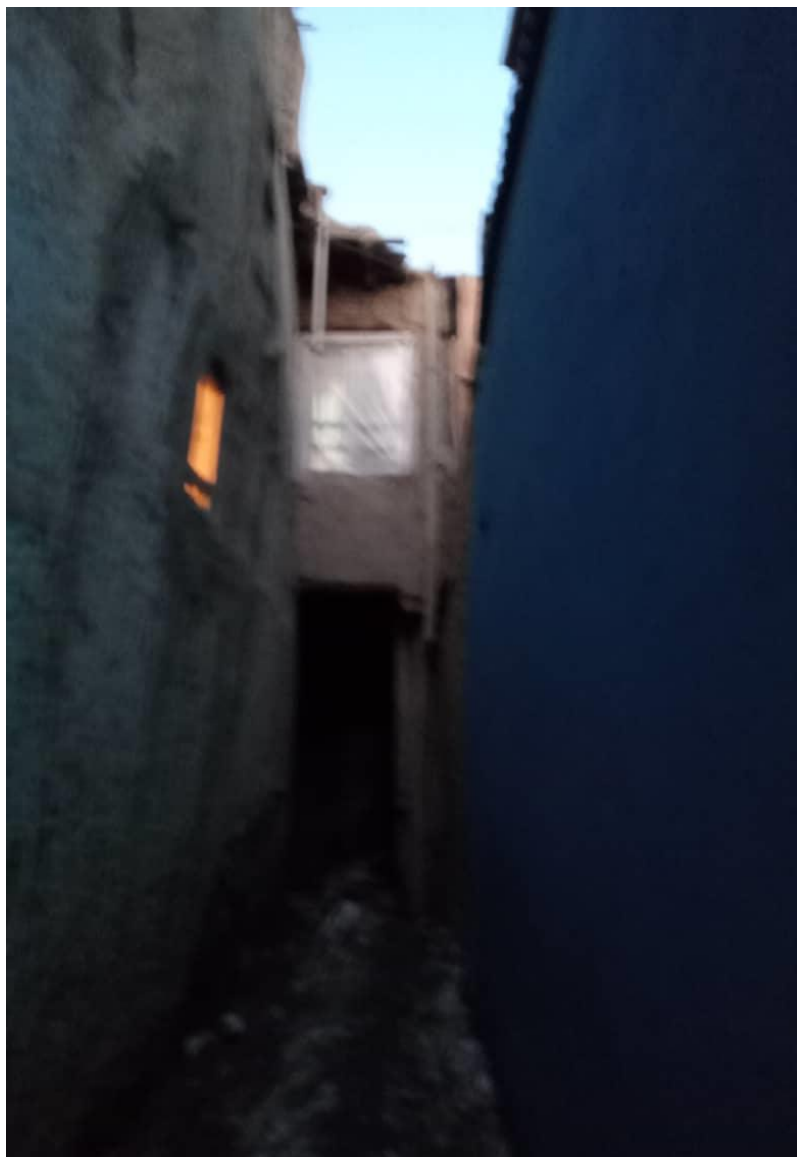
.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپل شوي او تنگي کوڅي انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د پوپېل شوې او تنگې کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

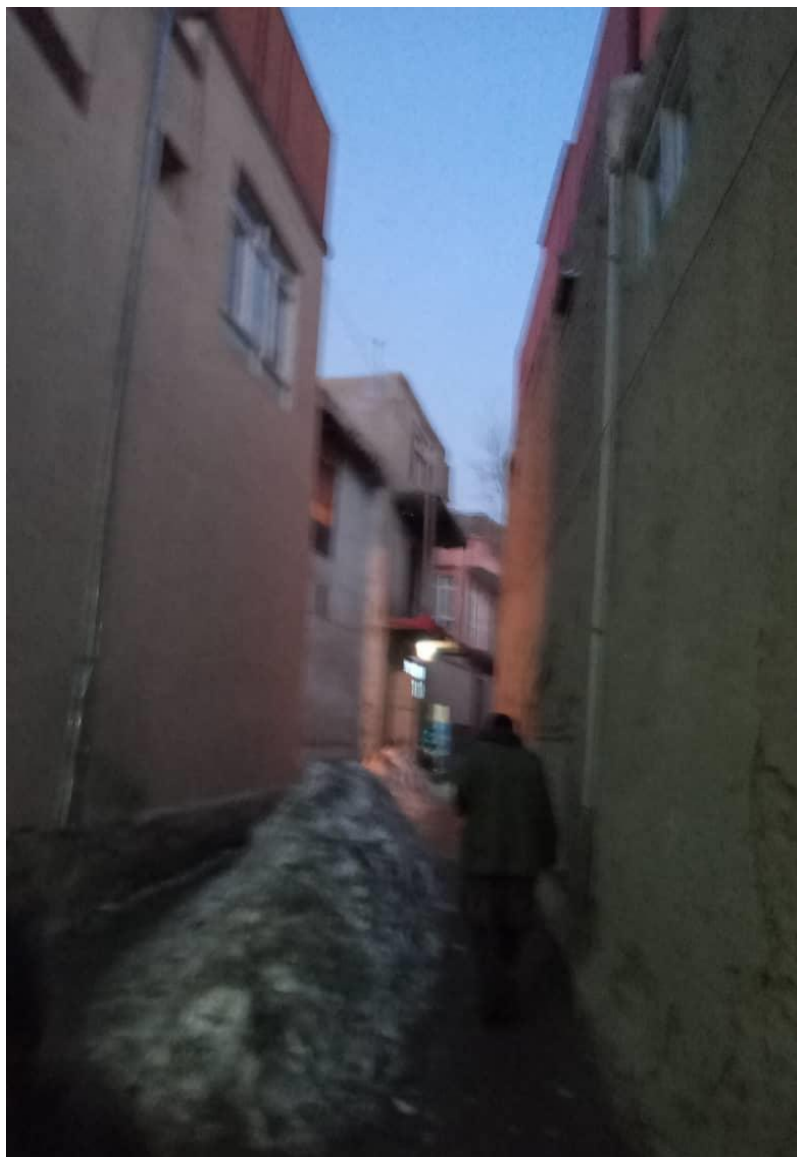
.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د ودانيو ننوتو دروازي اکثره د لرگيو دوي پلې لري چې ۱۳۷ سانتي متره پلنوالی (بر)، ۱۹۰ سانتي متره لوړوالی چې يوه پله يې ۵۷ سانتي متره پلنوالی لري، دروازي يوه پله يې هم پوزه (بينیچه) لري.

هره دروازه، د هغې د خوندي ساتلو له پاره يوه زنځير (دروازې درونکۍ) لري، د دروازي د ټک ټک وهلو له پاره زنځير او يا هم کړۍ (حلقه) په پام کې نيول شوي، مگر د دروازي د بندولو له پاره د دواړو خواوو نه کلک او قوي زنځيرونه لري.

د دروازو چوکاټونه د بېلا بېلو (مختلفو) لرگيو څخه چې ډير پياوړي دي، لکه چارماغ (چهار مغز) جوړې شوي دي، که څه هم ځينې يې د ارچوو لرگيو نه پام کې نيول شوي دي.

همدا راز ځينو لرگيو دروازو په مخ کې فلزي څادر (آهن چادر) اضافه شوي دي، چې د دروازو پلو، پياوړتيا يې ډېره (زياته) کړې ده.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د يوه کور لوي دروازي انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د يوه کور لوی دروازی د ټکولو زنجير، انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهر

.....

د یوه کور لوی دروازی اړم (تمبی) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د یوه کور لوی دروازه اړم (تمبی) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مېرو

.....

د یوه کور لوی دروازې اړم (تمبې) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مېرو

.....

د یوه کور لوی دروازې پلي انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

د یوه کور لوی دروازې اړم (تمبی) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د يوه کور لوی دروازي ته څېرمه زیني انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

په بي بي مهرو کې د مراد خانۍ په څېر دروازي يوه اړم
(تمبه) چې په پورتنۍ برخه کې شتون لري او دروازي ته له بهر څخه
د خلاصيدو اجازه نه ورکوي، شتون لري.

د دروازي د خلاصولو له پاره، بايد دروازه وټکول شي،
ترڅو د کور دننه نه، خلک دروازي ته راشي او هغه خلاصه کړي.

دا اړم (تمبه) په يوه کونج کې د سرتاق (سرتاق) قوي لرگيو
سره بنده شوې (ټرل شوې) ده.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د دوپيم پور زینې انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د چت موسطي (مسطح) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د چت موسطي (مسطح) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د چت موسطي (مسطح) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د چت موسطي (مسطح) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور د دالان (دهليز) چت موسطي (مسطح) انځور

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور سپوږمۍ خوني (ماتاوي خاني ، مهتابي خانه) انځور
چي په درېيم پور کي شتون لري

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور سپوږمۍ خوڼی (ماتاوي خانې ، مهتابي خانه) انځور
چې په درېيم پوړ کې شتون لري

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

يوه کور سپوږمۍ خوڼې (ماتاوې خانې ، مهتابي خانه) د ختلو يا لارې انځور
چې په درېيم پور کې شتون لري

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د بي بي مهرو په سيمه کې د کورونو چټونه ساده دي، خو ځينې زاړه فلېټ لرگين (مسطح) کورونه هم ليدل کېدای شي، چې دا لرگيو مسطح نه يوازې د اوسيدو په خونو کې، بلکې د خوب خونو او دالانونو کې هم ليدل کېږي.

سپورمۍ خونه (مهتاب خانه، ماتوي خانه) هغه کوټه ده چې په وروستي (آخري) پور کې شتون (موقعيت) لري، څلور يا درې خواوو ته کړکۍ او د ځانگړو ورځو او ميلمنو له پاره کارول کېږي.

دا سپورمۍ خونې (ماتوي خانه) د ودانۍ په دواړو خواوو کې شتون لري چې يوه يې د ښځو له پاره او بله يې د نارينوو له پاره په پام کې نيول شوې او جوړې شوې دي.

هره سپورمۍ خونه ځان ته د خټلو جلا لاره او زينه لري مگر د بام په سر کې يوه د بلې سره بام د لارې نه يو ځای کېدای شي.

دې سپورمۍ خونو نه د سپورمۍ په ديارلسمه، څوارلسمه او تر ټولو نه مهمه د يلدا په شپه کې گټه اخيستل کېږي.

په دې وخت کې، بامونو باندې ماشومان محلي لوبې لکه: پنجاک (پنجا)، تشلې، پټ پټونۍ او داسې نورې لوبې کوي، مگر لويان د ورځې په اوږدو کې د کاغذي پټنگ او کله، کله د کوټرو (کفترو) په ساتنې او الوزونې بوخت دي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

پايښه:

هغه څه چې د اندېښنې وړ خبره ده، د هېواد د نورو برخو او سيمو په څېر (شان) د بي بي مهرو په سيمې کې هم د ودانيو بې نظمې او نويو ودانيو جوړېدو د پراخېدو، ستونزه ده.

د هېواد په بېلا بېلو سيمو کې، په کار ده چې د بي بي مهرو زرو ودانيو ساتنې، پالنې او بيا رغونې له پاره يوه تخنیکي کمېټه او ټيم جوړ شي، چې د مراد خانې په څېر د نويو ودانيو مخه ونيسي.

الته (مراد خانې) د بيا رغونې له پاره زرو توکو لکه لرگيو، خټو او ډبرو څخه په بيارغونې کې، کار اخستل شوی دی.

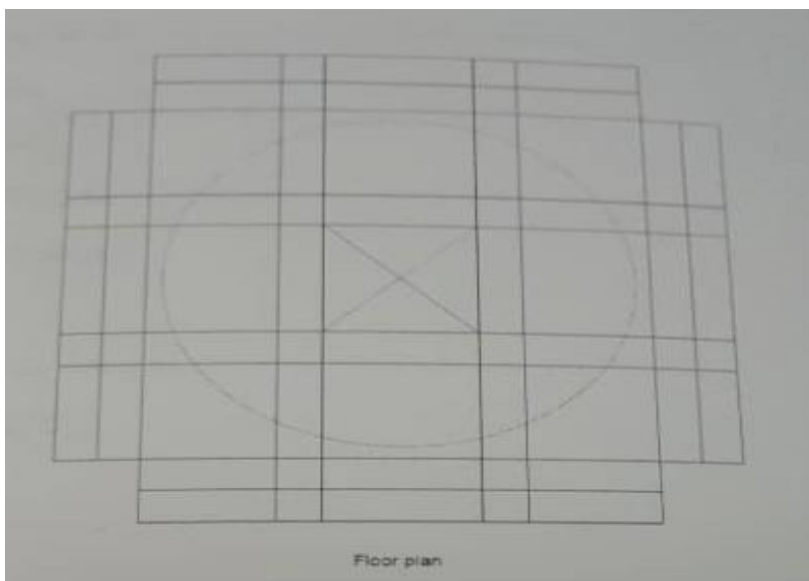
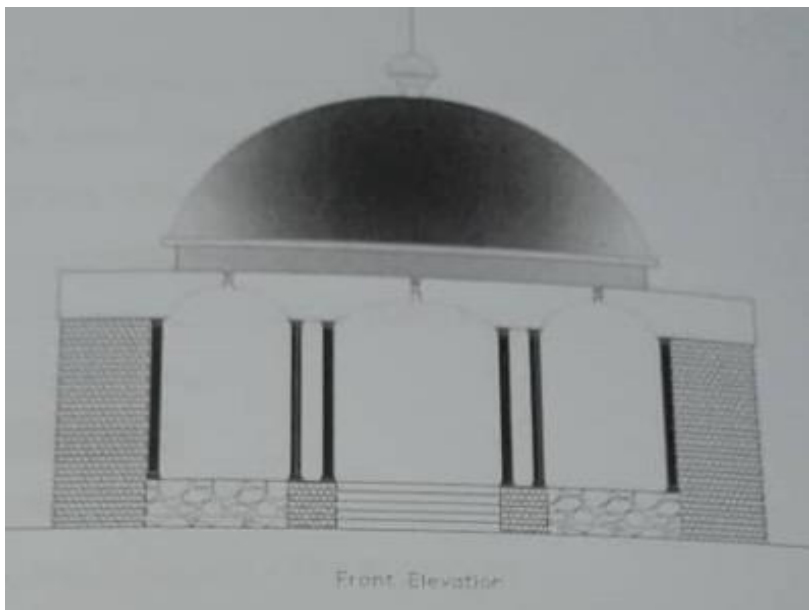
د څېړلو او بو، کاناليزاسيون، برېښنا مرکزي سيستمونه جوړ، ټولې کوڅې پخې کړې او بي بي مهرو په يوه زوړ او عصري ښار بدل (تبدیل) کړي.

دا چې بي بي مهرو امارتي (ولسمشرۍ ماڼۍ) او نړيوال هوايي ډگر ته څېرمه شتون او له هوايي ډگر سره نه هم ښه ليد لري، نو دا ودانۍ به د کورنيو او بهرنيو سيلانيانو له پاره يوه ښه د سياحت، تفريح مرکز وگرځي او د بيارغونې له پاره به ډېرې پيسې راټولې شي.

د کابل ښار د سيمې، د خلکو د هلو ځلو او د وخت په تېرېدو سره د بي بي مهرو کليو، کوڅو انځورونو اخيستل، کتابونو، مجلو ليکل، کښل (چاپول) او خرڅلاو سره، د بي بي مهرو شهرت په هېواد د ننه او د باندې په نړيوالې کچه هم ډېر شي.

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

۱. معماري افغانستان
۲. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری
(بخش شفاخانه ها)
۳. راهنمود طلايي
(برای اساتيد انستيتوت های تخنيکي و ساختمانی افغانستان)
۴. رسم تخنيک (گامی به سوی دنيای انجینري) جلد اول
۵. رسم تخنيک (گامی به سوی دنيای انجینري) جلد دوم
۶. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش
اداری)
۷. معماري اصيل شهر کابل (مرادخانی)
۸. معماري شهر کابل (بی بی مهرو)
۹. افغانستان در قرن تکنالوژی
۱۰. زونبندي اقليم و زلزله افغانستان
۱۱. صدقه جاريه / دنيای انجینري
۱۲. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد اول (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۱۳. داستان حقيقي با مقياس معماری
۱۴. فرار از کشور - با تصاویر مستند
۱۵. نقش دانشمندان مسلمان در فن معماری و مهندسی
۱۶. پخسه در افغانستان
۱۷. بنيا نگذاری اولین مساجد توسط افغانها در آستراليا
۱۸. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد دوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۱۹. منار جام - الهامی برای قطب منار

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

۲۰. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد سوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۲۱. جام یا کلیان (کلان)
۲۲. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد اول
۲۳. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد دوم
۲۴. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد سوم
۲۵. چېر ته چې قانون نه شته (ګډوډي د افغانستان په معمارۍ کې)
۲۶. مډرنه جوما تونه ،، پخوا او نن ،،
۲۷. هله جور کو (نی پخسه – مقاوم زلزله)
۲۸. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مساجد)
۲۹. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مکاتب)
۳۰. هنر و صنعت چوب در مرادخانی
۳۱. هنر و پیشه حکاکي - زرگری در مرادخانی
۳۲. هیچ (چهل داستان واقعی)
۳۳. معماری اصیل شهر کابل
- (تشریح مورخ ۱۷ ماه میزان سال ۱۴۰۱ پوهنتون پولی تخنیک کابل)
۳۴. ۴۰- چهل
۳۵. مجنون او گلچپن (پښتو ناول)
۳۶. در جستجو (ناول به زبان دری)
۳۷. تفاوت ها تفاوت می آورد (کتاب تصویری)

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

۳۸. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم
(جلد اول)
۳۹. برف ها آب میشود
۴۰. رسم و تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد سوم
۴۱. آرزو و امید (ناول به زبان دری)
۴۲. بودا ښکاري (پښتو ناول)
۴۳. د اسلامي معمارۍ پیل
۴۴. نامنوني ژوي (پښتو ناول)
۴۵. حیوانات شوخ (ناول به زبان دری)
۴۶. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم
(جلد دوم)
۴۷. د شپېلۍ مینه (مهینه) په کچه گری کې (پښتو ناول)
۴۸. حشمت خان د کلا معماري
۴۹. د افغان الک او آذري جلی مینه (پښتو ناول)
۵۰. د وچو ښونه او پارکونو معماري
۵۱. د یوې ښونکي مینان په یوه ټولگي کې (پښتو ناول)
۵۲. د ژرنده گري ماما مینه (پښتو ناول)
۵۳. په اسلامي نظام کې ودانیز پرمختگ
۵۴. شپنه ادې (پښتو ناول)
۵۵. بي زده کړې پوی (پښتو ناول)
۵۶. د مینې تاو (پښتو ناول)
۵۷. (BIM) په خپله ژبه - په نړۍ کې تر ټولو نوي او گړندی
کړنلاره د معمارانو او انجینرانو (انجینرانو) له پاره
۵۸. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم
(جلد سوم)
۵۹. سیدو او عیدو - د کوشنیوالي خواږه ملگري (پښتو ناول)

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

- ۶۰. د یوې میاشتنۍ **ناوې** (پښتو ناول)
- ۶۱. دڅاڅکو هار (د یوه سړی لنډې کیسې)
- ۶۲. د کابل ښار اصلي معماري (مراد خانۍ)
- ۶۳. کوشنۍ سوداگره (پښتو ناول)
- ۶۴. د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د کار لاندې کتابونو لېست

۱. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم
(جلد چهارم)
۲. سرغندوی (ناب، مشهور) پوډري
۳. لیونی لېوه
۴. سپین کارغه
۵. سور تنور
۶. خره بیزو
۷. بندي مرغه
۸. توده پرستن
۹. بي وخته باران
۱۰. د ژوند پای

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

.....

د امکان او وخت په صورت کې

۱. پخسه در افغانستان (به زبان انگلیسی)
۲. تاریخ معماری افغانستان
۳. حویلی های آسمان خراش
۴. ارتباط گذشته، حال و آینده در معماری
۵. استعداد، سرعت و اقتصاد در معماری افغانستان
۶. شیطان چراغ
۷. خاطره ها

Architecture of Kabul City

Bi Bi Mahro

Written by: Architect PHD Hashmatullah Atmar

Date: August - September /2025

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library